

farligt försköl, i synnerhet om det användes af en man med verkligt snille och hwilken wid första uppfrådet gdr lycka. I detta maner ligger en slags lure, och det hör till naturen af all lure att allt wärdare tilltaga och utwidga sig. En författare, som antagit en dylik stil, kommer lätt derhån att, hwad de gamle kallade indulgere ingenio, för att jemnt bibehålla sig eller öfwerträffa hwad han redan lemnat. Jemnför man de sednare talen, från år 1825, i denna samling med de äldre, finner man anledning att widå det Doctor Wallin warit utfatt för detta misbde. Säterligen kan man icke se retorikens antihetiska stimmerspråk uppdrift wot till en högre och subtilare sinrikhets spets, af profopoeer och liknelser, än t. ex. i Tal från Altaret i St. Clara Kyrka Pingstsdagen 1825 (S. 377—387) och Predikan på sjerde Bönedagen 1825 (sid. 388—407). Synnerhet tillstår Rec. att han med stigande förwåning flere gånger genomläst i det förra, — i hwilket den som installerad, bland annat hejlas med utropet: "Åstfeligafångfågel!" — Så t. ex. hwad säges om dylika tirader: "Så fordom, i en helig syn, såg och Profeten Zacharias tu öfjotrån på högra och wenstra sidan, wid ljusastafan. Fridens sinnebilder woro de båda; och tydde ej det ena Minnets frib, det andra Hoppets? Ty, Christne! att minnas och att hoppas, utgör i tiden wårt egentliga lefwande, wår enda lifslångd. Det närwarande är blott en twärsmie, som affår den, — blott en blink som i nåla blink försvinner, förwandlar sig i det som varit eller det som warder. Men emellan dem står (på tvärslinien?) enfant och förwandlad, ewigt oförändrad, den himmelska ljusastafan och tömmer och a'drig uttömmes, sina stråars dubbelsid at ömse sidor, — lyer frib öfwer det förslutna, på det wi må se tillbaka med hugwaladt hjerta, ölad wisdöm, ångersfria erinringar och lossölgande wålsignelser, lyser frib öfwer det tillkommande, på det wi må se framåt med stilla hångifwenhet, from förtröstan, glad förbidan och brinnande böön. — Fridhelsande öfjotrån, som wåren i det heliga huset och, i mildrad g'ans, återgifwen det, ömsom at den tid som gått, ömsom at den tid som kommer! I twå den himmelska fribdens härolder! Hur tu stöda wåra hjertan att eder wålsigna!! Men wåra affbrutna ord säga blott med öfretse: Haf tack du ene! Haf lycka du andre!" — Hwem kan neka, att här åtminstone är konstelig ord, om icke just efter denna wer dennes wisdöm?

Detta band tillagnadt Storhurko församlingens respectiue ledamöter och lemnadt till denna församlingens kyrkofåd, innehåller fem predikningar. Sålom upplysning i affeende på denna samling, uttrar sig talaren, i dedicationen: "Sållan uteblifwer dock åhörarens bifall och, hwad bättre är, deras uppbyggelse, när han samwetsgramt uppfattar sitt åliggande, att, der han är ställd, ta'a till sin församling, och det i otwungen enighet med den Andas och naturens gäfwor, som äro honom egna." Hwar och en präst,

wel sig sielf! Att alla uppbyggas är hufwudsaken, om detta också icke kan ske med alla på samma sätt. Och att tillkännagifwa att den enas sätt icke är den andras, är allt hwad, i sådana tillfällen må göras, och är också allt hwad Rec. med det ofwanstående melat utweckla.

Attanken på Wåren.

Bröder, låt oss sjunga för wåren en sång,
Han är den guden, som mest oss förtjusar.
Hösten är dyster och wintren kall och lång,
Uti wårens lockar blott majwinden susar.
Solen stiger högre på himlens blåa berg,
Röd och varm hon glänser och strålarne delar.
Jorden bär grön. Hwar stogsfogel spelar,
Då den lilla rosen får åter hy och fårg.

Muntert lif ger wåren på berg och i dal,
Derföre så gerna wi åter honom önska.
Der han i stogen eller bygger han sin sal,
Uti kundens swalka, b'and rosor och grönska,
Spelar han wid sjön på sin klara silwerflöt,
Binder han en krans på sin sippblida tuswa,
Jemnt är han glad, kan lifwet förljuswa,
Han gdr hwarje hjerta lyckligt och förnöjd.

Gråter han och stundom i wårstyn öfwer sålt,
Är det nöjets tårar han gråter, den lilla.
Uti hwar trätöpp han spelar friskt och gällt,
Från hwarenda gren höras siffrorna drilla.
Ner och opp och ner uppå wåsfiråets topp
Gungar han så glad, tar wågen i famnen;
Sist på en bädd, uti grönskande hamnen,
Spölar han sitt hufwud tills soln på nytt gått opp.

Många saker wåren hiffdrer med sig ner,
Som exemp'i gratia: at björkarne kläder,
Fårgor at blomstren, och mycket mer, ja mer,
Som båd' syn och hörsel förtjusar och gläder.
Intet är han sparsam och råd han åfwen har,
Är en gifmild herre, som friskt kan spendera.
Han och hwarje sålt med rosor ornera,
Liger dock på köpet än lika mycket qwar.

Ryd den slumma lyran från susande gran,
Samla bygdens folk wid en porlande källa;
Wjud dem att dansa på den gröna p'an,
Då låt mjöddets must uti bågaren swälla.
Dåre är den, som af wåren alldrig njöt,
Morgondagen kanste du låggs i din lista.
Kallnad och swext du skådar ditt fidsa,
Mer ej återfer du den wårdag du förskjöt!

Stockholm, tryckt hos Carl M. Carlsson, 1826.

R o m e t e n.

N:o 28.

Lördagen den 8 April 1826.

Inrikes Nyheter.

Stockholm. Säsom Candidater till den lediga Ceremoni-Mästaretienssten nämnas Hof-Marskalken Rosen, Hof-Marskalken Baron De Geer, Kammarherren Baron Doye och Kammarherren Baron Örensfierna.

Hans Excellence Herr Grefve Stedingk lärer redan hafwa börjat att göra anstalter för sin Ambassaderesa till St. Petersburg. Tiden, då Hans Excellence kommer att antråda denna resa, lärer likväl ännu icke vara bestämd.

Äf en här utkommande tidning har allmänheten redan fått underrättelse, att Hertigen af Wellington hitväntades, och att rum för honom inredes i Sverre-Ståthållarehuset. Denna sistnämnda uppgift lärer dock tills vidare kunna anses såsom mindre pålitlig. Deremot hafwa wi hört förskätras, att en Svensk Grefve, som snart torde anlånda till hufvudstaden, för att här en längre tid qvarblifwa, skulle komma att bebo ifrågavarande rum.

Om Nilsens Ständers Bank.

(Kortf. fr. N:o 27.)

III. Nårande frågan: om denne bör fortsara eller ersättas af en Privat-Bank?

Tid förebyggande af allt missförstånd, så wi begonna med den förklaring, att wi här med ordet Bank beteckna en anstalt, som utbändigor sedlar på bestämda summor, samt stälde på innehafwaren, och

hvilka sedlar i den dagliga rörelsen intaga det klingande myntets ställe.

I ett land der ingen sådan inrättning finnes, måste den dagliga omsättningen verkställas genom metalliskt mynt.

Förfärdigandet eller preglingen af detta klingande mynt har staten alltid och allestädes haft sig förbehållen, eller och har den stått under dess omedelbara uppsigt. Myntning har varit enskildte och corporationer på det strängaste förbjuden.

Skälen till detta förbud äro:

1:o Att staten ingen garanti äger, att myntning förbrättad af enskildte, verkställas med tillbörlig noggrannhet, så att myntet innehåller den quantitet guld eller silfver, som det efter faststald myntfot bör innehålla.

2:o Att efter verkstald myntning ingen utväg finnes att controllera halten, med mindre icke formen förstördes, hvarigenom åter de derpå använda kostnaderna skulle bli ändamåtslösa.

3:o Att förhållanden af att göra myntet underhålligt är för betydlig, än att individer böra blottställas för möjligheten af en sådan frestelse.

4:o Att genom ett sålunda förbjudade bedrägeri, en stor förvirring i allmänna rörelsen skulle åstadkommas, och mängen bringas om en del af sin förmögenhet.

Dä, af så högst wiktiga skäl, staten ansatt det vara en sig åliggande pligt, att under sin omedelbara uppsigt behålla utpreglingen af det klingande myntet, wore det högst inconsequent att tillåta, det representativer af detta mynt, eller på papper utfärdade förbindelser, att, wid anfördrån, mot metalliskt mynt utbytas, skulle af enskildte så utgifwas och spridas,

utan stånd garantie, att allmänheten derwid ej blir lidande.

Här är icke fråga blott om garantie mot möjlig sedelförskaffning, utan om en garantie i analogie med den som fordras för metallmyntets hållt, att nemligen sedelns innehållare må vara säker, att alltid kunna utbyta densamma mot den quantitet af metalligt mynt, hwar på den lyder.

Det är i afseende på denna sednare, som vi påstå, så widt vi känna historien om forna tiders och andra bankinrättningar, att en fullkomligt tillräcklig garanti ingenstädes funnits, och det af det enkla skälet att den icke kan lemnas.

För att strängt kunna genomföra beviset för riktigheten af detta påstående, måste vi först komma öfverens om det ändamål, hvarsföre pappersmynt utgifves?

Något annat giltigt ändamål för utgifvandet af sådant mynt kan ej finnas, än det att genom införandet af ett mindre kostsamt omloppsmedel, en del af det metalliska myntet må kunna umbäras i den dagliga rörelsen, hvarigenom en stad tillgång beredes till anskaffandet af rå ämnen, näringsmedel, verktyg och maskinerier ^{*)}.

Ett sådant ändamål winnes genom bankinrättningar. Banken utställer sedlar för mottagit metallmynt, hvilka den för binder sig att wid anfordran med metalligt mynt åter inlösa.

Under förutsättande att banken noggrant fuller sina förbindelser, emottagas dess sedlar såsom wordera penningar.

Derigenom att de samlunda sprida sig och komma i många individers händer, uppstår för banken den sannolikhet, att sedlarna skola quarstanna i omlopp och att största delen utaf dem icke torde företas till inlösen. På grund af denna sannolikhet använder banken en del af det klingande myntet, för att på nya vägar göra productivt.

Detta sker medelbarligen genom utlåningar till enskildte, hvilka begagna dem såsom capital på de ofwansföre omnämde föremålen. Med den deraf uppkomna vinsten betala de capitalets ränta, under den tid de fått begagna det.

Härua sedlarna erhållit nog allmänt förtroende,

*) För att här icke afbryta undersökningen, få vi till en annan gång uppsejta att utförligare pttra öf öfwer detta ämne.

så att deras omöppskrets kunnat widga sig, så behöfwa utlåningarne icke göras i metalliskt mynt. Banken kan utgå nya sedlar. De gagna låntagaren lika med klingande myntet, så länge den som i betänning emottager dem kan wid anfordran få dem af banken inwexade.

På det banken städse måtte finna sig i tillfälle att fylla sina förbindelser, undwiker hon gerna att bewilja lån på andra villkor än fort återbetänningstid. Ut i länder der handeln är liflig, underlättas denna omsorg derigenom, att man alltid har wexlar att tillgå. Der tillgång på inländska wexlar icke finnes, måste banken vara betänkt, att på annat sätt och genom annan säkerhet kunna uppfylla sina åtaganden.

Härwid får dock icke den omsändighet lemnas ur sigte, att, så i ena som i andra fallet, de capitaler dem banken förskjuter, i afseende på lättheten af deras återgåldande, äro beroende af conjuncturerna. Det upplånta capitalet, för att bringas till productivitet, förwandlas i hwarjehanda andra föremål, och det beror af de utvägar debitorn finner att åter i penningar omsätta dem, huruvida han kan uppfylla sina mot banken ingångna förbindelser.

Föremålen för industrien äro, hwad deras relativitet till penningar beträffar, underkastade mångfaldiga skiften. Missförhållande emellan efterfrågan och tillgång; högre eller lägre pris på lifsmedel; hwarefter daglön och tillverkningspriset rättar sig; dryga eller lättburna pålagor; förändringar i tullavgälder; krig eller fred, och otaliga andra orsaker, kunna tillwaga bringa sådana förändringar i warornas penningpris, att de stundom icke stiga till hållsten af hwad deras frambringande kostat. Swårigheten att i penningar realisera dem, den förlust som uppstår wid en nödtwungen försälning, sätter bankens debitor i förlägenhet, och möjligen kan banken sjelf härigenom sättas i bryderi i afseende på den förbindelse den åtagit sig, nemligen att wid anfordran inlösa utgifna sedlar.

Ly i samma mon som waruaffättningen minskas, förringas äfwen tillgång på wexlar att i utländska liquider begagna. Handeln kommer i större behof af myntbara metaller; ett större antal sedlar än vanligt presenteras till inlösen. Bankens metalliska förråd blir starkare anlitadt; farhågan att det möjligen skulle kunna uttömmas, framkallar jemväl sådana fordringsägare, som icke hafwa något absolut behof

af klingande mynt, och banken måste slutligen upp-
höra att inlösa sina sedlar.

Inträffar detta, så är circulationen hämmad.
Sedlarna emottagas icke mera; och som de funnos
spridda genom alla samhällens klasser, så lider der-
wid huswudsaktligast den ringare arbetaren hwilken för
dagen köper sina behof, och ingen utväg äger att se
sig om efter andra bytmedel.

”I sådana fall — menär mången — blir det
bankens primitiva capital allena, som får kännas wid
förlusten.”

Hade banken icke welat sträcka sina utlåningar
längre än till beloppet af sitt eget capital, hvad ha-
de hon då behöft utgifwa sedlar? Den winst, för
hvars ernående bankredressen blifwit företagen, är ju
egentligen grundad derpå, att hon förmedlsti sedels-
utgifning kan använda capitaler för hwilka ingen
ränta betalas *). Men bestinner den sig i nödwän-
dighet att, utöfwer sitt primitiva capital, utbetala en
del af de metalliska tillgångar, som den för sedlar
tillbytt sig, så är ock genast fara för handen.

”Men, säger man widare, för att undwika dy-
lika oöfgenheter, bör banken icke låna på annan
pant än sådan der förlusten blir ombittig.”

Wi fråga deremot: hwar sinnes nöjaktig säker-
het, då förhållanden kunna inträffa, hwarigenom sä-
kerheter i allmänhet kunna sänkas till hälften och un-
der hälften af deras nyss förut gångbara penninge-
wården?

Wi erkänna att wi på en kortare wäg kunna
reda låsaren till det mål, hwarpå wi önskat kunna
fåsta hans uppmärksamhet, om wi genast i hans min-
ne återkallat, hvad som under de sednast förflutna
sex månader i England tilldragit sig; de många pri-
vatbanker som ramlat; de olyckor, hwarmed, i följd
deraf alla samhällsklasser och jemwäl daglönaren i sin
bydda blifwit hemlöft; de wådor i hwilka ännu så-
dana näringsidkare swäfsa, som inlåtit sig i widsträckt

*) A Bank would never be established, if it obtained
no other profits, but those derived from the employe-
ment of its own capital; its real advantage
commences only when it employs the ca-
pital of others. Ricardo, Proposals for an Econo-
mical and secure currency; pag. 87. Allidig skulle
någon bank stiftas, om dess winst icke sätts öfwer till den
som härstyter från egna capitalers begagnande; dess e-
gentliga fördel uppkommer deraf att den drager nytta
af andras capital.

ta företag; de härliga tal, som i anledning häraf
blifwit hållne af ministrar och andra parlamentets
medlemmar, wittnande icke mindre om en djup kän-
sla för människowäl, än om en omfattande kännedom
af de medel och krafter som människoskillet förmå
lätta i werksamhet, för att framkalla wälfärd åt sig
och efterkommande.

Men wi hafwa welat undwika att från dylika
erfarenheter hemta född för den öfvertygelse, wi
önskat bibringa låsaren. Man är nog fallen ända
då att öfwerse händelsernas närmast liggande orsa-
ker, och i deras ställe framsöka andra som med dem
stå i ett vida afslagsnare sammanhang, att wi, i en
så wigtig fråga, kunna wijja bespara oss mödan att
ådagalägga att de olycksändelser, hwilka nyligen inträ-
fat med Englands privatbanker, äro ofelbara werks-
ningar af deras inre organism, och att jem-
wäl sådana banker som taga sig till waga för waga-
de speculationer, äro icke mindre blottskäde för lika
missöden. Jemwäl här kunna erfarenheter återopas.
Sedan år 1793 hafwa ätta nästan lika stora catastro-
pher inträffat i England. Under det anförda året
ramlade 100 privata banker; ifrån 1797 till 1818 ic-
ke mindre än 230, hwaraf 93 under åren 1814, 15,
16, eller hwar sjunde af de som då woro i werks-
samhet *).

(Forts. e. a. g.)

*) Appendix to the Lords report: on the resumption
of cash payments by the Bank, 1818.

Den första lärkan.

Stjernen lik en stelnad droppe
Hänger utur mosnen ner,
Och den dag, som bor deroppe,
Endast dystra fluggor ger.
Intet ljud i dömen skallar,
Ingen suet från böljans mund;
Endast Nordens tjut, som swallar
Öfwer Floras blomsterlund.

Dot, se wården från det höga
Smälter hwarje stelnad ton,
Lypnar åter solens öga,
Stingrar tånnet kring wår zon.
Från sin tuswa lärkan swingar,
Wingen späms af lust och fröjd.

